

A' ROMAI TSASZÁRI ÉS AP. KIRÁLYI FELSÉGNEK
KEGYELMES ENGEDELMÉVEL.

Indúlt BÉTSBŐL Szeredán 14. Májusban. 1788.

Ma Pünköst első napja, hólnap második napja,
hólnap-után megy a' Szeredai Kurir Postája
— mit tsináljunk már most, hogy a' mi E. Olva-
sóinknak adósok ne maradjunk? — igen hirtelen
és rövideden látsuk, hogy áll

a' Márs Mezeje.

A' Muszkák Hertzeg Kóburgtól el-váltak; azért a'
Kotzimi Basa, kinek már segittsége-is érkezett, tse-
desen alszik; annál-is inkább, mivel Hertzeg Kó-
burg a' Taborát vissza vontnak lenni mondatik. —
A' Dubitzai tsata után érkezett némelly különös Le-
velek, mellyek az ezen tsatában el-esett F. Tsászári

katonáknak számát 12 ezerre vették vala, nagy
 lármát okozának Bétsben; de a' 7 dikben ki jött Bé-
 tsi hadi-történetek Levele egészzen meg-vigasztalá
 a' Publikumot; midőn minden el-esett Tsászári kato-
 náknak számát csak 120-ra, és a' meg-sebefittettek-
 nek 410-re tette. Az el-esett Törökök között itten
 minden el vitteken kívül 1000-nél több találtatott a'
 tsata helyén. Itt a' következő Historiát írók fog-
 ják a' mi hibáinkat meg-jobbítani, ha vagy egy tzi-
 frával (O) többet, vagy kevesebbet találtunk írni.
 — A' Lengyel Levelekben azt olvassuk, hogy e-
 zen közönséges tárfaságotskának határ-szélein véghete-
 len a' Törökség; kik ha bé-találnak Lengyel-ország-
 ba ütni, nem kis munkát adnak a' Lengyel és Musz-
 ka Sergeknek. — A' Románzov Tábora későn ér-
 kezett, a' terhes utak miatt Benderhez. A' Her-
 tzeg Repnin Serge-is, mely az Otzakov ostromlásá-
 ra rendeltetett, már tovább késett, mintsem a' tziel
 lett volna. — A' mint némely Levelek írják, a'
 Belgrádi ostromhoz ugy hozzá készültének vala,
 hogy ezen hónapnak 9 dikén munkához kezdjenek,
 és 12 napok alatt a' Várba költözvén 25-dikben az
 egész ostromló Sereg Belgrádban ébédeljen. Ha 9-
 dikben bizonyosan hozzá kezdettenek, 6 napok a-
 latt fülünkbe hat a' hangja; addig pedig légyünk
 egy kis illendő várakozással. — Báró Herbert Ur,
 a' Konstantinápolyban volt Internuntzius, a' maga
 tulajdon keze-irása-szerént, a' Velentzei Tárfaság-
 nak Tzara nevű Városában vagyon, hól a' maga
 feleségét és gyermekeit várja Livornoból, és min-
 den órán Bétsben fogjuk szemlélni. — A' közönsé-
 ges Levelekben sokat olvassunk a' mi nem igaz; Ta-
 lám azok közé tartozik ez-is: hogy a' F. Tsászár
 a'

a' Frantzia Barátságán fel-adott volna azért; mivel Belgiumban ôk ráznák azt a' fát, melyrôl rozsfizü gyümölcsök hullanak, és — Hogy 6 hetekig tartó fegyver nyugvas (armistium) lenne. — Hogy a' Török Nagy - Vezér a' maga roppant Táborával Serviába meg-érkezett légyen, és Belgrád-felé közelgessen minden levelek erősítik. — Szemendriából egy tarisznya fül, és edgy 'fák Tiszt - fő küldetett Konstantinápolyba (a' Budai Levelek -szerént) azért, hogy azok-szerént a' meg-ígért arannyot ki-fizessék, és e' - mellé illyen tzedúla vala tétetve: Imé mi már 1000 Tsászári és K. Keresztény katonákat le-vágunk; melynek bizonyosságára azoknak feleket, és a' Tiszteknek fejeket el-küldöttük — lehetett itt Török fül-is elég. — Fő Hadnagy Gájtz; kirôl azt irtuk vala, hogy a' Sinai Klástromnál elesett, még él; de Török fogságban. — A' Német Gyalog Tiszteknek a' Spádé helyet Magyar kardot adtanak. Minden Tisztek *Tsuka-szin* kaputot viselnek, és edgy pár töltött pistoly lészzen övökbe szurva, hogy a' hól szükség ôk-is óltalmazhassák magokat. — A' Sepsi Szentgyörgyrôl 30-dik Apr. költ tudósítás - szerént, a' Székely Húszár Seregnek Stabja Obester *Sültz* alatt a' Tömösi havasok' aljára *Purkeretz* nevü faluba költözött, és onnan a' szélkapukat ôrizettel tartya. Ezen havason ôrizetben volt fő Hadnagy Báró *Radák Lörintz Ur*, ki a' F. Királyi Testörzök Sergében már 4 esztendeitôl fogva *Kuriri* szolgálatot tészzen vala, hideglelésben meghalálozott. Ezen szokkal írja-le azon nagy érdemü hiteles Tudósító halálát. „A' szegény Báró azzal rontatta-el magát, hogy midôn leg-erôsebben lelte a' hideg, akkor masérozott-ki a' havasra, és éppen

akkor rendkívül való hideg idő lévén, olly roszszúl lett, hogy mások vették-le a' lováról, mingyárt Brassoba vitték, és ott kevés idő alatt meg-halálozván, hadi-pompával el-temettetett: Nem jól írta a' *Magyar Kurir* első Tudósítója, hogy a' Bozzai tsatában csak 65 Székelyek estenek volna-el; mert itt 109-en estenek-el; a' többi ekkori tudósítás mind igaz. Ezekre a' szélekre annyi Tsászári Nép jött, hogy már a' félelem helyett figét mutatunk *Mav-rojéninek*. Ide érkeztek a' Gréfen és Szávoja Sergeknek nagy része. — A' Bozzai tsata alkamatoságával ugy meg-ijedtenek vala a' Brassaiak, hogy a' Vár ajtait bé-zárva tartják vala; de most minden félelemtől ürefsek. — Morvából 6000 Rékluták vsgynak már a' Tábornál. — A' Bétsi Artillistáknak 60 ezer tüzi-tesztet (Bombi-gránát) kellett nagy siettséggel készíteni, mellyek a' Táborhoz hasonló siettséggel vitettenek-le. — Azon Török foglyokról, mellyek a' Sabáts meg-vételekor el-fogattak vala, íratik Péterváradról, hogy minden bú és gond nélkül dohányoznak; ezeknek száma mégyen 800-ra, kik között vagnak a' Komendáns *Memhet* Aga, még 2-főbb, és 29 alsobb Agák, 1 Auditor, 3 Török Papok, 32 Zászló-tartók, az all-Tisztek, köz-emberekkel edgyütt 618-ra telnek, 5 'Sídók, 3 keresztelkedők, és egy néhány szeretsen és kereszttyén szolgálak. Ezek mind kenyeret kapnak, azonkívül a' köz-ember napjára 4 krt., a' Zászló-tartók 8 krt. más Tisztek 12 krt. a' főbb Agák pedig 48 krt.

Bihar Vármegyében Nagy-Váradon Szombaton, az az: 26-dik Aprilis volt azon nap, melyen a' Kalotsára részolváltatott Ersek Gróf Kolonits László

16 Ur ő Excellentiája a' Várad Káptalan Templo-
mában Fő-Pásztori hivatalyára nézve a' Romából
conferáltatott Erseki Palliumát fel-vette. Más-nap
ugy mint 27. Apr. a' N. Várad Megyében réfol-
váltatott *Kalatai Xaverius Ferentz* Püspök Ur ő
Nagyságát Gróf *Kolonits Kalotsai Ersek* Excellen-
tziája fel szentelte nagy cérémóniával, mely két So-
lennitások alkalmatofságával *adstánfok* vóltanak *Csa-*
nádi Püspök Kristovits Imre Ur eő Excellentiája,
és N. Várad Praepost Gróf *Kornis Ferentz* Ur ő
Nagysága. Midön pedig az örvendetes Solemnitá-
soknak vége lett vólna, elsőbben N. Várad Várofsa
részfzéről *Raicher* Ur által, annak-utánna Püspö-
ki nevü Mező-Várofsa Fő-Birája *Bodnár István*
Ur által gyönyörüséges Magyar-orátziókkal, vé-
gezetre a' Papi-rend részéről N. Várad Praepost
Gróf *Kornis Ferentz* Ur ő Nagysága által Deák é-
kes Orátzióval Ujj Püspök Urunk ő Nagysága kö-
szöntetett, és eő Nagysága által-is illő tisztelettel
vétetett.

Annak-utánna a' külömb külömb-féle állapotu
's tekintetü egyben gyült Rendekek nem tsak a'
Püspöki Residentziában, hanem künn a' Városon-is
egy néhány helyeken ételek italok bőv mértékekben
adattattak az eő Nagysága rendeléseiből.

Elegyes Tudósítások.

Ma Pünköst első napja midön ezeket írjuk; és
noha Bétsben nem Bratsoban vagyunk, még-is előre
tudjuk, hogy fel-sült *Mavrojéni* a' maga fel-tett
tzieljában. Ő azt igérte vala a' maga embereinek, hogy
a' Pünköst innepét Bratsoban fogná meg-ülni. Két-
tség-kivül nem tudja ő még, hogy itt *Szászok* lak-
nak

nak; kik a' szállást kérőket a' szomszédba igazítják — azonban itt a' hadi erő-is, a' Szebeni Levelek-szerént, meg-fokasíttatván, már most, a' Felséges rendelések-szerént, a' mi hadi népünk nem csak a' széleken lévő Pafzszufokat oltalmazza, hanem az ellenséget-is vadászfizsa és szerenséfen nyomja bejebb a' szélekről.

A' Török-foglyok szorgalmatoson vizsgáltnak, hogy vallyon a' Török-köntös alatt mindenek környümetelve vagynaké vagy nem? hogy a' közelebb bocsátott Levelünkből tudva lévő Felséges rendelés szerént, a' Török fegyvert fogott Keresztények a' büntetés' ráájára vonattathassanak.

Mellyik lehetne emlékezetesebb nap Konstantzinápolyban mint az, a' mellyen Mártyiusban a' *Maf-ti* az ő békefséget szerető szivéért hivataljától megfosztatván fogságba, a' Szultán a' maga Meayetskéivel, a' *Kapután* Balsa a' maga Hajos-Sergeivel a' Tengeren, a' *Nagy-Vezér* 160-ezerből álló Táborával a' szárazon egy napon indulának ki Konstantzinápolyból.

Midőn nem régiben a' F. Császár a' Toth-orfági szélen lévő Táborát vizsgálná, meg-tekinti a' *Sabátsal* által-ellenben lévő ujj Sántzot-is. Látja, hogy egy Pattantyus éppen akkor igazgatja az ágyukat, hogy az ezen Sántzot vérmes szemekkel néző ellenségnek jobb moddal meg-felelhessen. Kérdi ő Felsége a' Pattantyustól, meg-tudnáé azt a' házat (mely a' Császárnak éppen akkor tűnven szeme-eleibe ujjal mutatja vala) gyújtani? Miért nem? felel a' Pattantyús — azonban hozzá készül, el-süti az ágyút és leg-ottan égni kezd a' ház. A' Török Komen-dánsnak egy kertje, melyben egy Filegoria vala é-

pitve éppen által ellenben vala; tzielba veszi ezt-is és le-lovi. A' Tsászár meg-veregeté a' Pattantyusnak vállát 's mondá: *Brávó fő Hadnagy Ur!* én által-
adom kigyelmednek ezen Sántznak óltalmát. Ezen Pattantyus született Bétsi-fi, és Szülőihez küldött maga Leveléből tudjuk ezen tudósítást.

Sabátsnak meg-vétele után a' Kaprara Regimentje maradott vala ezen Várnak őrizetére; a' több ott munkálodott Sergek a' Zempleni Táborhoz vissz-
fza tértenek.

A' Dubitzai Véres-tsatához még ezeket adhat-
tyúk: „ A' febbe esett Vezérek között nem Ge-
nerál *Kühn*, a' mint ituk, hanem Gen. *Schlaun*
holt-meg; a' lábát is ezen előbb nevezett Vezér-
nek nem az ágyú-gollyóbis, hanem a' puska-gol-
lyóbis törte-őszve, kinek Hitefse született Báró
Sándor Kis-aszfzony a' napokban indúla-el Zagrábi-
ába, hól ezen Vezér Ur magát gyógyittatja) sze-
rentsétlen Férje vigasztalására. — Dubitza magában
egy igen tsekély Erőtség, csak edgy 2 ölnyi fallal
vagyon körül véve; azonban már-is fok Hazafiak
ontották itt véreket. — Apr. 25-dikén a' mi né-
pünknek egyedül a' Vakmerő bátorsággal járó vitéz-
ségeknek lehet tulajdonítani, hogy itt majd 3 an-
nyi ellenséget, nagy veszedelmekkel ugyan, de
még-is a' Törököknek nem kisebb kárával vissz-
verének. Borzad az embernek haja-szála belé mi-
kor olvassa azt, a' mit edgy itten jelen vólt Tiszt
Ur ír ezen tsatáról. „ Midőn az *Eszterházi* nevét
lvifelő *Márs* fiai reájok rohantak és fokakat közü-
tök a' fegyverfival (*Bajanet*) által még által döfol-
aek vólna; fokan a' Törökök le-kutzorodtsnak, és
' fegyver alatt a' miéinknek lábaikhoz mászván,
ké-

kéfeikkel verték keresztül. De ezen fene - vad ravaszsággal igen kevésre menének; mert ez által a' miéinket még-jóbban boszszú-állásba háborítván, inkább életeket hogy sem a' győzedelmet engedték volna kezeikből ki-tekerni. Nem külömben a' *Gréfen Húszárjai* valának azok a' Vitéz *Hunyadi* valóságos vitéz maradéki, kik az *Una* vizén lévő hídakra rá-töltült fok *Törökököt* szerentséfen visszakergették, és a' hidat meg-óltalmazták. — Magát a' fő-igazgató Vezért *Hertzeg Liktenstáint* itt egy fő *Török Tiszt* üzőbe vévén fokáig kergeti vala, kit-is a' *Hertzeg* pistolyra kapván szerentséfen agyon lött. Ezen *Török Tiszt*nél, a' nálla lévő főbb hólmik között találtatott egy *Török imádságis*, melynek meg-tolmátsóztatásán a' *Hertzeg* nem keveset tsudáلكozék, midőn látná, hogy ez-által *Mahumed* Próféta arra kéretik, hogy a' *Keresztények* Vezérének, kit egy *Hertzegnek* hall lenni, fejét venni segittené. Most az *Elisumban* szemire hányhattya ezen el-esett *Török - Tiszt* Prófétájának, erőtlenséget 's más hamis tsaláréságát. Ezt a' búzgó imádságot a' *Hertzeg* ide *Bétsbe* a' maga *Hitefsének* által-küldötte, azzal a' *Levéllal* edgyütt, mellyet ő *Felségétől* nyert, és a' mellyel következő *Levelünkben* fogunk szólni.

Az idegen Nemzetek előtt-is ottan ottan dítsekedhetünk a' mi *Hazánk-saival*. — *Erdélyi Hazafi Egerpataki Pál* Ur, a' természet ajándékaival olly gazdag *Hazájának* nagyon szükséges és hasznára tartozó *Tudományokban* u. m. a' *Természeti Historiában*, *Botanicában* és más *Orvosi Tudományokban* magát fundamentomodon és fáradhatatlan szorgalmatossággal elkészítvén, és a' *Doktori Tudományokból* a' próbát dítseretelen ki-álván itt a' *Bétsi Univerzitasban* 21. Apr. *Orv. Doktori Tiszteletre* emeltetett.